

การศึกษาพื้นที่ปลูกส้มโอและความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการปลูกส้มโอพันธุ์ปูกโก ในตำบลมะมาวี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

A study of pomelo planting areas and farmers' opinions on Puko pomelo cultivation in Maw Mawee Subdistrict, Yarang District, Pattani Province

ปาตีมี สะอิ

นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

email : patimee5878@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพื้นที่ปลูกส้มโอพันธุ์ปูกโก และความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอพันธุ์ปูกโก โดยการศึกษาพื้นที่ปลูกส้มโอพันธุ์ปูกโกมาจากการแปลภาพดาวเทียมปี 2562 ด้วยสายตาและสำรวจภาพสนามเพิ่มเติมเพื่อหาตำแหน่งของสวนส้มโอพันธุ์ปูกโก และนำเสนอในรูปแบบของแผนที่ จากนั้นได้ทำการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอจำนวน 33 คนและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการแปลการใช้ที่ดินในตำบลมะมาวีด้วยสายตา ตามเกณฑ์การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินระดับที่ 1 ของกรมพัฒนาที่ดินพบว่าพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุดมีเนื้อที่ประมาณ 30 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 74 ของพื้นที่ศึกษาจากนั้นนำแผนที่การใช้ที่ดินที่ได้ลงสำรวจพื้นที่เพิ่มเติมเพื่อหาตำแหน่งสวนส้มโอ เพื่อจัดทำเป็นแผนที่แสดงตำแหน่งสวนส้มโอ

ผลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกส้มโอส่วนใหญ่มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร มีรายได้จากการปลูกส้มโอต่อปีตั้งแต่ 5,001 – 15,000 บาท เนื่องจากเกษตรกรสวนส้มโอมีพื้นที่ในการปลูกส้มโอประมาณ 2-4 ไร่ และปลูกส้มโอประมาณ 20- 50 ต้น เกษตรกรส่วนใหญ่มีวิธีการปลูกที่คล้ายกันคือมีปรับสภาพดินและใช้ปุ๋ยเคมีผสมปุ๋ยอินทรีย์รองก้นหลุมก่อนปลูกส้มโอ แต่ผลผลิตที่ได้จะแตกต่างกันตามการดูแลรักษา การรดน้ำ ให้ปุ๋ย การป้องกันโรคและแมลง

ส่วนความคิดเห็นต่อประเด็นการปลูกส้มโอพันธุ์ปูกโกพบว่า ในเรื่องการเตรียมแปลงปลูก (4.39) และการให้ปุ๋ย (4.36) การตลาดให้ความสำคัญกับการจัดจำหน่ายมากที่สุด (4.42) การกำหนดราคาให้ความสำคัญกับการกำหนดราคาจากต้นทุน (3.76) การจำหน่ายให้ความสำคัญกับผู้ค้าปลีก (4.00) การส่งเสริมการตลาดให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการขาย (3.64) และวิธีการส่งเสริมการปลูกให้ความสำคัญกับการสาธิตมากที่สุด (4.36) รองลงมาคือการฝึกอบรม (4.09)

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the cultivation areas of Puko pomelo and opinions of Puko pomelo growers. The study of the Puko pomelo plantation area was derived from visual interpretation of satellite images in 2019 and additional field surveys to determine the location of the Puko pomelo mapping. Opinions of 33 pomelo growers were gathered through the interview and presented in descriptive form.

Visual interpretation of land use in Maw Mawee subdistrict according to the land use classification criteria level 1 of the department of land development indicated that the most agricultural area covered about 30 square kilometers (74% of the study area). The land use map for surveying additional area was then used to locate pomelo plantations and create pomelo location mapping.

Based on the interview, most growers were agriculturalists. The income from growing pomelo per year ranged from 5,001 to 15,000 baht from about 2-4 rai of pomelo planting area and about 20-50 pomelo trees. Most of them used a similar planting method, which was soil amendment and the use of chemical fertilizer mixed with organic fertilizer under the bottom of the hole before planting pomelo. But the products varied according to maintenance, watering, fertilizing, disease, and insect prevention.

As for the opinions on the issue of growing Puko pomelo, it was found that in terms of preparation (4.39) and fertilization (4.36), marketing paid the most attention to distribution (4.42). Pricing focused on cost-based pricing (3.76). Distribution focused on retailers (4.00). Marketing promotion focused on promotion (3.64). And the method of promoting planting gave the most importance to demonstration (4.36), and followed by training (4.09) respectively.

บทนำ

ส้มโอ เป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่ทุกคนรู้จัก เนื่องจากสามารถปลูกได้ในทุกภูมิภาคของประเทศไทยมีคุณค่าทางโภชนาการสูงและมีคุณภาพ รสชาติดี มีรสหวานหรือหวานอมเปรี้ยวขึ้นอยู่กับพันธุ์ เป็นที่ต้องการของ ตลาดภายในและตลาดต่างประเทศ อีกทั้งส้มโอเป็นผลไม้ที่มีเปลือกหนา ทำให้สามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน โดยไม่เสียคุณภาพ มีความทนทานต่อการกระทบกระเทือนระหว่างขนส่งได้ในระยะทางไกลโดยเฉพาะการส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ (สุรฉัตร ศรีลับซ้าย, 2551) ตลาดภายในประเทศ ได้แก่ ตลาดท้องถิ่นในจังหวัดต่าง ๆ และตลาดขายส่งสี่มุมเมืองตลาดต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ อเมริกา แคนาดา เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ ฝรั่งเศส เบลเยียม และกรีซ ปัจจุบันตลาดต่างประเทศเริ่มขยายไปทางตะวันออกกลาง เช่น บาร์เรน ซาอุดีอาระเบีย คูเวต โอมาน ประเทศที่มีการสั่งซื้อส้มโอจำนวนมาก คือ ฮองกง จีน สิงคโปร์ ซึ่งนิยมใช้ในช่วงเทศกาลต่าง ๆ

ส้มโอพันธุ์โก ปลูกกันมากที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี และถือว่าเป็นส้มโอที่มีชื่อเสียงของจังหวัด โดยอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีพื้นที่ทั้งหมด 125,918 ไร่ เป็นพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรจำนวน 114,354 ไร่ โดยเป็นพื้นที่ปลูกไม้ผล 11,906 ไร่ ซึ่งมีพื้นที่ปลูกส้มโอกากที่สุดในจังหวัดปัตตานี (สำนักงานเกษตรอำเภอยะรัง, 2555) เนื่องจากอำเภอยะรังมีทางน้ำสายสำคัญคือแม่น้ำปัตตานีไหลผ่านตลอดแนวอำเภอ ในฤดูน้ำหลากของทุกปี แม่น้ำสายสำคัญนี้ได้พัดพาธาตุอาหารสำหรับพืชจำนวนมากจากต้นน้ำไหลบ่าลงสู่ที่ราบ เบื้องล่าง ทำให้สภาพดินในอำเภอยะรังอุดมสมบูรณ์เหมาะสมต่อการเพาะปลูกส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะไม้ผลในพื้นที่อำเภอยะรังเป็นที่ต้องการของตลาด เพราะมีรสชาติดีทั้งยังเป็นพื้นที่แหล่งต้นกำเนิดของส้มโอพันธุ์โก ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ คือ รสชาติหวาน หอม เปลือกบางนิ่ม มีขนคล้ายกำมะหยี่ เป็นที่ต้องการของตลาดอย่างมาก

ส้มโอพันธุ์โก ยังมีลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์หลายประการ คือ ผลมีลักษณะทรงกลมมีจุดเนื้อสีแดงทับทิม นุ่มหวาน เมล็ดเล็กและมีจำนวนน้อยมาก (สำนักงานเกษตรอำเภอยะรัง, 2555) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาพื้นที่เพาะปลูก วิธีการปลูก และความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกส้มโอ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องส้มโอพันธุ์โกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพื้นที่ปลูกส้มโอพันธุ์โกในตำบลมะมาวี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการปลูกส้มโอพันธุ์โกในตำบลมะมาวี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ

1.1 ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ได้จากการแปลด้วยภาพถ่าย จากข้อมูลดาวเทียมของ Google Earth ปี 2562

1.2 ข้อมูลพิกัดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม เพื่อนำมาใช้ตรวจสอบความถูกต้องของผลการ

จำแนกประเภทการใช้ที่ดินจำนวน 25 จุด

1.3 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอพันธุ์โก จำนวน 33 คน

ข้อมูลทุติยภูมิ

1.4 ข้อมูลเชิงเลขแสดงขอบเขตการปกครองระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด จากกรมแผนที่ทหารปี 2545

1.5 ข้อมูลเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จากการลงพื้นที่สำรวจภาคสนามเพื่อศึกษาพื้นที่ปลูกส้มโอของเกษตรกรในตำบลมะมาวี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พบว่า มีพื้นที่ปลูกส้มโอของเกษตรกรทั้งหมด 158 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงที่ปลูกส้มโอพันธุ์โก จำนวน 33 ราย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.1 โทรศัพท์มือถือ เพื่อใช้ในการบันทึกภาพ และอัดเสียงการสัมภาษณ์
- 3.2 เครื่องกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (GPS) เพื่อใช้ระบุพิกัดการใช้ประโยชน์ที่ดินและสวนส้มโอพันธุ์โก
- 3.3 แบบสำรวจการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- 3.4 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

- 4.1 การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินปี 2562 โดยใช้ข้อมูลดาวเทียมจาก Google earth และดิจิทัลไนซ์จอเพื่อแปลภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยสายตา ซึ่งมีขั้นตอนย่อยดังนี้

- 1) กำหนดประเภทการใช้ที่ดินตามเกณฑ์การจำแนกประเภทการใช้ที่ดินระดับที่ 1 ของกรมพัฒนาที่ดินที่แบ่งเป็น 5 ประเภทคือ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่แหล่งน้ำ และพื้นที่เบ็ดเตล็ด
- 2) ลงสำรวจภาพสนามและสุ่มตัวอย่างการใช้ที่ดิน จำนวน 25 จุดเพื่อนำมาตรวจสอบความถูกต้องของการจำแนกประเภทการใช้ที่ดิน ผลการตรวจสอบความถูกต้องได้ ความถูกต้องรวม (overall accuracy) 90 % และ Kappa = 0.9
- 3) ลงสำรวจพื้นที่บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกส้มโอพันธุ์โก เพื่อเก็บพิกัดสวนส้มโอ และนำมาเสนอในรูปแบบของแผนที่

- 4.2 สัมภาษณ์ความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอพันธุ์โก โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกส้มโอและการจำหน่าย

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกและแนวทางส่งเสริมการปลูกส้มโอ

การนำเสนอข้อมูลความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอพันธุ์โก ออกมาในรูปแบบข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพื้นที่ปลูกส้มโอพันธุ์โก และความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอพันธุ์โก ซึ่งมีผลการศึกษา ดังนี้

1. พื้นที่ปลูกส้มโอพันธุ์โก

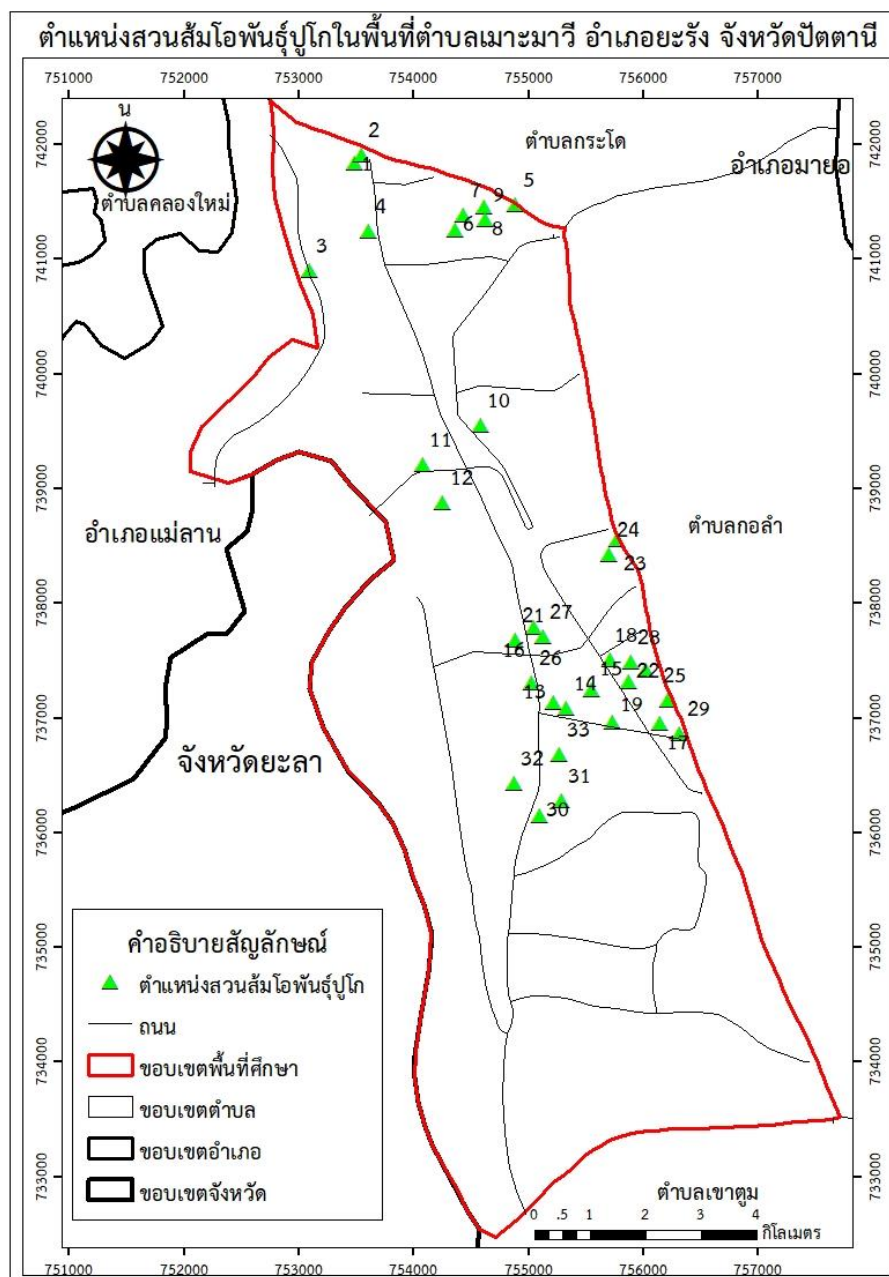
การศึกษาพื้นที่ปลูกส้มโอเริ่มต้นจากการจำแนกประเภทการใช้ที่ดินด้วยสายตา โดยกำหนดประเภทการใช้ที่ดินเป็น 5 ประเภทตามเกณฑ์การจำแนกประเภทการใช้ที่ดินระดับที่ 1 ของกรมพัฒนาที่ดินประกอบด้วย พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่แหล่งน้ำ และพื้นที่เบ็ดเตล็ด (ดังตารางที่ 1) จากนั้นลงพื้นที่เพื่อทำการสุ่มตัวอย่างประเภทการใช้ที่ดินเพื่อนำมาตรวจสอบความถูกต้องของผลการจำแนกประเภทการใช้ที่ดินพบว่า มีความถูกต้องโดยรวม 92% และมี Kappa = 0.9

จากตารางที่ 1 พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี 2562 ในตำบลมะมาวี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีพื้นที่รวมประมาณ 27.61 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 17,256.25 ไร่ แบ่งประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็น 5 ประเภท โดยส่วนใหญ่มีพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุด 20.34 ตารางกิโลเมตรหรือ 12,712.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 73.67 รองลงมาเป็นพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง 2.94 ตารางกิโลเมตรหรือ 1,837.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.65 พื้นที่แหล่งน้ำ 2.59 ตารางกิโลเมตรหรือ 1,618.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.38 พื้นที่เบ็ดเตล็ด 1.45 ตารางกิโลเมตรหรือ 906.25 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.25 และพื้นที่ที่มีน้อยที่สุดคือพื้นที่ป่าไม้ 0.29 ตารางกิโลเมตรหรือ 181.25 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.05 ตามลำดับ

จากนั้นในลงสำรวจพื้นที่เพิ่มเติมในพื้นที่ที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อหาพื้นที่ปลูกส้มโอพันธุ์โก ซึ่งจากการลงพื้นที่พบว่าเกษตรกรจำนวน 33 คนที่ปลูกส้มโอพันธุ์โก และเต็มใจที่จะให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการปลูกส้มโอพันธุ์โก โดยรายละเอียดของตำแหน่งสวนส้มโอพันธุ์โก แสดงดังแผนที่ 1

ตารางที่ 1 การใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภทในพื้นที่ศึกษา ปี 2562 ที่ได้จากการแปลด้วยสายตา

ลำดับ	ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	ขนาดพื้นที่		ร้อยละ
		ตาราง กิโลเมตร	ไร่	
1	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2.94	1,837.50	10.65
2	พื้นที่เกษตรกรรม	20.34	12,712.50	73.67
3	พื้นที่ป่าไม้	0.29	181.25	1.05
4	พื้นที่แหล่งน้ำ	2.59	1,618.75	9.38
5	พื้นที่เปิดเตล็ด	1.45	906.25	5.25
รวม		27.61	17,256.25	100.00

แผนที่ 1 ตำแหน่งสวนส้มโอพันธุ์โกในตำบลเมะมาวี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

2. ความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอพันธุ์โชโก
ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกส้มโอมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอพันธุ์โชโก

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอพันธุ์โชโก ต.เมะมาวี อ.ยะรัง จ.ปัตตานี

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน/เดือน		
น้อยกว่า 3,000 บาท/เดือน	6	18.18
3,001-5,000 บาท/เดือน	19	57.58
5,001-7,000 บาท/เดือน	3	9.09
มากกว่า 7,000 บาท/เดือน	5	15.15
อาชีพหลัก		
เกษตรกร	19	57.58
รับจ้างทั่วไป	8	24.24
ค้าขาย	6	18.18
อาชีพรอง		
ไม่มี	15	42.42
เกษตรกร	14	45.45
รับจ้างทั่วไป	4	12.12
ประสบการณ์ในการปลูกส้มโอ		
ไม่มีประสบการณ์มาก่อน	18	54.55
เคยปลูกส้มโอพันธุ์โชโก	4	12.12
เคยปลูกส้มโอพันธุ์อื่น ๆ	11	33.33
ต้นทุนที่ใช้ในการปลูกส้มโอพันธุ์โชโกต่อไร่		
น้อยกว่า 3,000 บาท/ไร่	2	6.06
3,001-5,000 บาท/ไร่	11	33.33
5,001-7,000 บาท/ไร่	15	45.45
7,001-9,000 บาท/ไร่	3	9.09
10,001-12,000 บาท/ไร่	2	6.06
รายได้จากการปลูกส้มโอพันธุ์โชโก/ปี		
น้อยกว่า 5,000 บาท/ปี	6	18.18
5,001-10,000 บาท/ปี	12	36.36
10,001-15,000 บาท/ปี	12	36.36
15,001-20,000 บาท/ปี	2	6.06
20,001-25,000 บาท/ปี	1	3.03

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างของเกษตรกรที่ปลูกส้มโอพันธุ์โชโก ตำบลเมะมาวี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนมากที่สุด คือ 3,001-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 57.58 รองลงมา น้อยกว่า 3,000 บาทต่อเดือน มากกว่า 7,000 บาทต่อเดือน และ 5,001-7,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 18.18 15.15 และ 9.09 ตามลำดับ อาชีพหลักส่วนใหญ่คือเกษตรกร ร้อยละ 57.58 รองลงมา รับจ้างทั่วไปและค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 24.24 และ 18.18 ตามลำดับ มีอาชีพรองมากที่สุดคือเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 45.45 รองลงมา ไม่มีอาชีพรอง และรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 42.42 12.12 ตามลำดับ ส่วนใหญ่เกษตรกรไม่มีประสบการณ์ในการปลูกมาก่อน คิดเป็นร้อยละ 54.55 รองลงมาเคยปลูกส้ม

โอพันธุ์อื่น ๆ มาก่อนและเคยปลูกส้มโอพันธุ์บูโก คิดเป็นร้อยละ 33.33 12.12 ตามลำดับ ต้นทุนที่ใช้ในการปลูกส้มโอพันธุ์บูโก ส่วนใหญ่อยู่ที่ 10,001-15,000 บาท/ไร่ จำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.45 รองลงมา 5,001-10,000 บาท/ไร่ จำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 15,001-20,000 บาท/ไร่ จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.09 และน้อยที่สุดคือ น้อยกว่า 5,000 บาท/ไร่และ 20,001-25,000 บาท/ไร่ จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.06 เกษตรกรมีรายได้จากการปลูกส้มโอพันธุ์บูโกมากที่สุด คือ 5,001-10,000 บาท/ปีและ 10,001-15,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 36.36 รองลงมาคือน้อยกว่า 5,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 18.18 มีเพียง 2 รายที่มีรายได้ 15,001-20,000 บาท/ปี และอีก 1 รายมีรายได้มากถึง 20,000-25,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 6.06 และ 3.03 ตามลำดับ

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่และการปลูกส้มโอพันธุ์บูโก

พื้นที่ปลูกส้มโอมากที่สุดคือ 15 ไร่ น้อยที่สุดคือ 2 ไร่ ส่วนใหญ่ปลูกแบบเชิงเดี่ยว 26 ราย และปลูกส้มโอแซมกับพืชอื่น ๆ 7 ราย ส่วนความหนาแน่นของต้นส้มโอต่อไร่จะขึ้นอยู่กับเกษตรกร โดยมีตั้งแต่ 6-24 ต้น/ไร่ และอายุของส้มโอก็มีความแตกต่างกัน ตั้งแต่อายุ 3 – 20 ปี (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ปลูกส้มโอพันธุ์บูโก ต.เมะมาวี อ.ยะรัง จ.ปัตตานี

เกษตรกร	พื้นที่(ไร่)	จำนวนทั้งหมด(ต้น)	จำนวน(ต้น/ไร่)	อายุต้น(ปี)	รูปแบบการปลูก
1	2	20	10	10	ปลูกพืชแซม
2	3	20	6-7	9	ปลูกพืชแซม
3	4	60	15	15	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
4	2	20	10	6	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
5	4 ไร่ 2 งาน	80	17-18	4	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
6	3	40	13-14	6	ปลูกพืชแซม
7	2	40	20	3	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
8	2	30	15	11	ปลูกพืชแซม
9	2	30	15	9	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
10	2	40	20	5	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
11	3	50	16-17	15	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
12	3	30	15	3	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
13	15	350	23-24	4	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
14	4	50	12-13	4	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
15	3 ไร่ 1 งาน	35	10-11	6	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
16	3	20	6-7	4	ปลูกพืชแซม
17	2	30	15	9	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
18	3	50	16-17	7	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
19	4	45	11-12	3	ปลูกพืชแซม
20	3	40	13-14	9	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
21	4 ไร่ 1 งาน	40	9-10	5	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
22	2	30	15	6	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
23	10	150	15	15	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
24	2	15	7-8	8	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว

ตารางที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ปลูกส้มโอพันธุ์บูโก ต.เมะมาวี อ.ยะรัง จ.ปัตตานี (ต่อ)

เกษตรกร	พื้นที่(ไร่)	จำนวน ทั้งหมด(ต้น)	จำนวน(ต้น/ ไร่)	อายุต้น(ปี)	รูปแบบการปลูก
25	6	50	8-9	4	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
26	2	20	10	9	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
27	4	40	10	18	ปลูกพืชแซม
28	3	40	13-14	20	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
29	7	90	12-13	6	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
30	2	30	15	3	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
31	3	30	10	3	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
32	4	35	8-9	8	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว
33	3	30	10	4	ปลูกพืชเชิงเดี่ยว

สำหรับวิธีการปลูกเกษตรกรมีวิธีการเตรียมพื้นที่ก่อนการปลูกและการดูแลรักษาแตกต่างกัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 วิธีการปลูก การดูแลส้มโอพันธุ์บูโกของเกษตรกร ต.เมะมาวี อ.ยะรัง จ.ปัตตานี

ลักษณะการปลูก	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
แหล่งที่มาของต้นพันธุ์		
ขยายพันธุ์ด้วยตัวเอง	13	39.39
ซื้อจากแหล่งขาย ภายในตำบลเมะมาวี	20	60.61
ระยะเวลาที่ใช้ในการเตรียมต้นพันธุ์ก่อนปลูกลงดิน		
2-3 เดือน	15	45.45
4-5 เดือน	16	48.48
6-7 เดือน	2	6.06
มีการปรับสภาพพื้นที่ก่อนการปลูกหรือไม่		
ไถพรวนดิน	21	63.64
หว่านปุ๋ยคอก	8	24.24
ไม่มี	4	12.12
ความลึกของหลุมที่ใช้ในการปลูกส้มโอพันธุ์บูโก		
20x20 เซนติเมตร	5	15.15
20x30 เซนติเมตร	23	69.70
20x40 เซนติเมตร	5	15.15
ระยะห่างระหว่างต้นและระหว่างแถว		
6x6 เมตร	10	30.30
6x7 เมตร	14	42.42
6x8 เมตร	9	27.27
ปุ๋ยที่ใช้ในการรองก้นหลุมก่อนการปลูก		
ปุ๋ยเคมี	2	6.06
ปุ๋ยอินทรีย์	3	9.09
ปุ๋ยเคมีผสมปุ๋ยอินทรีย์	28	84.85

ตารางที่ 4 วิธีการปลูก การดูแลส้มโอพันธุ์บุโกของเกษตรกร ต.เมะมาวี อ.ยะรัง จ.ปัตตานี (ต่อ)

ลักษณะการปลูก	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูก		
ร่อนน้ำฝน	3	9.09
สูบน้ำจากบ่อ	2	6.06
เจาะบ่อบาดาล	26	78.79
รับน้ำจากคลองชลประทาน	2	6.06
การตัดแต่งกิ่งต้นส้มโอ		
ปฏิบัติ	23	69.70
ไม่ปฏิบัติ	10	30.30
วิธีในการกำจัดวัชพืช		
ใช้สารเคมี	9	27.27
ใช้เครื่องจักร	24	72.73
ช่วงระยะเวลาในการกำจัดวัชพืช		
เมื่อวัชพืชเริ่มออก	22	66.67
เมื่อวัชพืชโตเต็มที่	11	33.33
สารเคมีที่ใช้ในการป้องกันโรค		
ไม่ได้ใช้	6	18.18
ฟอสเฟทธีล	20	60.61
ไดเมทโรเอท	7	21.21

จากตารางที่ 4 ประกอบกับการลงพื้นที่สำรวจภาคสนามเพื่อศึกษาขั้นตอนและวิธีการปลูกส้มโอพันธุ์บุโกของเกษตรกรในตำบลเมะมาวี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พบว่า มีแหล่งต้นพันธุ์ที่ซื้อจากแหล่งขายภายในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการเตรียมต้นพันธุ์ก่อนการปลูกลงดิน 4-5 เดือน โดยการปรับสภาพพื้นที่ก่อนการปลูก ความลึกของหลุมที่ใช้ในการปลูก 20x30 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างต้นและแถว 6x7 เมตร ปุ๋ยที่ใช้ในการรอกันส่วนมากเป็นปุ๋ยเคมีผสมปุ๋ยอินทรีย์ การให้ปุ๋ยในระยะเจริญเติบโตแล้วนั้นส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ที่อัตรา 300-500 กรัมต่อต้น ใส่ 3-4 ครั้งต่อปี แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกนั้นส่วนมากใช้การเจาะบ่อบาดาล นิยมจะรดน้ำทุกวัน วิธีที่ใช้ในการให้น้ำนิยมใช้การติดตั้งระบบน้ำแบบสปริง (Mini sprinkler) เกษตรกรมักจะไม่ขยายพันธุ์ต่อ เนื่องจากเสียดายกิ่งและปลูกเพื่อรอผลผลิตเท่านั้น การดูแลรักษาหลังการเก็บเกี่ยวมีการตัดแต่งกิ่ง และมีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์หลังการตัดแต่งกิ่ง พบโรคอย่างไหลมากที่สุด แมลงที่พบมากที่สุด คือ หนอนเจาะผล เกษตรกรจะใช้ฟอสเฟทธีลและโมโนโครโตเฟตในการป้องกันโรคและแมลง การเก็บเกี่ยวจะใช้วิธีการดูผลโดยใช้กรรไกรตัด จะเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ผลผลิตมากที่สุดประมาณ 80-100 ผลต่อต้นต่อปี โดยมีพ่อค้ามารับซื้อในสวน ราคาขายส่วนใหญ่อยู่ที่ราคา 60 บาทต่อกิโลกรัม จากการสอบถามเกษตรกรที่ได้ผลผลิตต่อต้นสูง ส่วนหนึ่งมาจากการดูแลรักษา หมั่นให้น้ำ ให้ปุ๋ย และป้องกันโรคและแมลง

2.3 ความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอพันธุ์บุโกในประเด็นต่างๆ ของการปลูกส้มโอพันธุ์บุโกในพื้นที่ ต.เมะมาวี อ.ยะรัง จ.ปัตตานี โดยมีเกณฑ์การวิเคราะห์และแปลผล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตารางที่ 5 ข้อมูลระดับความคิดเห็นในประเด็นการปลูกส้มโอพันธุ์โกในพื้นที่ ต.เมะมาวี อ.ยะรัง จ.ปัตตานี

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D	การแปลผล (ระดับความสำคัญ)
1.การปลูก			
1.1 การเตรียมแปลงปลูก	4.39	0.74	มาก
1.2 การเตรียมพันธุ์ปลูก	4.30	0.63	มาก
1.3 การปลูกลงดิน	4.03	0.87	มาก
1.4 การพรวนดิน	4.06	0.95	มาก
1.5 การให้ปุ๋ย	4.36	0.88	มาก
1.6 การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	4.21	0.84	มาก
1.7 การเก็บเกี่ยว	4.33	0.80	มาก
2.การตลาด			
2.1 การจัดจำหน่าย	4.42	0.55	มาก
2.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์	3.33	0.97	ปานกลาง
2.3 การพัฒนาตราสินค้า	3.00	1.33	ปานกลาง
3.การกำหนดราคา			
3.1 วิธีการตั้งราคาที่มีงเน้นต้นทุน	3.76	0.95	มาก
3.2 วิธีการตั้งราคาโดยเน้นความต้องการของผู้ซื้อ	3.61	1.07	มาก
3.3 วิธีการตั้งราคาโดยเน้นคู่แข่ง	3.61	1.04	มาก
4.การหาช่องทางการจัดจำหน่าย			
4.1 การขายสินค้าให้ผู้ค้าปลีก	4.00	0.78	มาก
4.2 การขายสินค้าให้ผู้ค้าส่ง	3.70	1.00	มาก
4.3 การขายสินค้าให้ผู้บริโภค	3.70	0.97	มาก
5. การส่งเสริมการตลาด			
5.1 การโฆษณา	3.33	1.12	ปานกลาง
5.2 การประชาสัมพันธ์	3.18	1.19	ปานกลาง
5.3 การส่งเสริมการขาย	3.64	1.12	มาก
6. วิธีการส่งเสริม			
6.1 การส่งเสริมตัวต่อตัว	3.94	1.13	มาก
6.2 การส่งเสริมผ่านทางโทรศัพท์	3.27	1.16	ปานกลาง
6.3 การส่งข้อความผ่านทางโทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์	3.06	1.28	ปานกลาง
6.4 การส่งสัญญาณภาพและเสียงทางโทรศัพท์มือถือ	3.03	1.24	ปานกลาง
6.5 การฝึกอบรม	4.09	0.96	มาก
6.6. การบรรยาย	3.58	1.13	มาก
6.7. การสัมมนา	3.21	1.12	ปานกลาง
6.8. การประชุมกลุ่มย่อย	3.27	1.24	ปานกลาง
6.9 การสาธิต	4.36	0.81	มาก
6.10 วิทยุกระจายเสียง	3.21	1.27	ปานกลาง
6.11 โทรทัศน์	3.30	1.22	ปานกลาง
6.13 สื่อสิ่งพิมพ์	2.94	1.18	ปานกลาง
6.14 สื่อออนไลน์	3.85	1.40	มาก

จากตารางที่ 5 ข้อมูลระดับความคิดเห็นในประเด็นการปลูกส้มโอพันธุ์โกในพื้นที่ ต.เมะมาวี อ.ยะรัง จ.ปัตตานี จากผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอพันธุ์โกถึงระดับความสำคัญในแต่ละประเด็นที่ส่งผลต่อการปลูกส้มโอพันธุ์โก พบว่า เกษตรกรให้ระดับความสำคัญในทุกประเด็น โดยมีระดับความสำคัญปานกลางและมาก โดยมีรายละเอียดดังนี้ ประเด็นที่เกษตรกรเห็นว่ามีความสำคัญมาก 5 อันดับแรกได้แก่ การจัดจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 4.42) การเตรียมแปลงปลูก (ค่าเฉลี่ย 4.39) การให้ปุ๋ย (ค่าเฉลี่ย 4.36) การสาธิต (ค่าเฉลี่ย 4.36) และการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.33)

จากผลการศึกษาที่ได้แสดงให้เห็นว่า การปลูกส้มโอพันธุ์โกต้องใช้ความเอาใจใส่ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การปลูก การตลาด การกำหนดราคา การหาช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด รวมไปถึงการส่งเสริมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลปริมาณผลผลิตของเกษตรกรในแต่ละรายที่มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับการดูแลรักษา การหมั่นให้น้ำและการให้ปุ๋ย

สรุปผลและอภิปรายผล

การสำรวจครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่ภาคสนามเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ปลูก ขั้นตอนและวิธีการปลูกส้มโอพันธุ์โกในพื้นที่ ต.เมะมาวี อ.ยะรัง จ.ปัตตานี ในแต่ละจุดสำรวจและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งการศึกษานี้สามารถแบ่งประเด็นหลักๆ ออกเป็น 3 ประเด็นหลัก คือ

1. ศึกษาพื้นที่ปลูกส้มโอพันธุ์โกใน ต.เมะมาวี อ.ยะรัง จ.ปัตตานี

จากการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี 2562 พบว่าตำบลเมะมาวี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีเนื้อที่รวมประมาณ 27.61 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 17,256.25 ไร่ แบ่งประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินจากมากที่สุดคือพื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่คิดเป็นร้อยละ 73.67 ของพื้นที่ศึกษา และจากการลงพื้นที่สำรวจภาคสนามเพื่อศึกษาพื้นที่ปลูกส้มโอของเกษตรกรในตำบลเมะมาวี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พบว่า มีพื้นที่ปลูกส้มโอของเกษตรกรทั้งหมด 158 ราย ทำการส้มตัวอย่างแบบเจาะจงที่ปลูกส้มโอพันธุ์โก จำนวน 33 ราย พื้นที่เพาะปลูกส้มโอพันธุ์โกโดยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบมีแค่บางรายมีพื้นที่เป็นที่ดอน ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ส่วนรูปแบบในการปลูกส้มโอของเกษตรกรนั้น โดยรวมแล้วมีทั้งหมด 2 รูปแบบ ได้แก่ ปลูกส้มโอพันธุ์โกเชิงเดี่ยว จำนวน 26 ราย และปลูกส้มโอพันธุ์โกผสมผสานกับพืชชนิดอื่นที่แตกต่างกัน จำนวน 7 ราย เช่น มะนาว หนาม ลองกอง กล้วย มะพร้าว มะเขือเปราะ สละ เป็นต้น ได้แผนที่ตำแหน่งที่ตั้งของสวนส้มโอพันธุ์โก จำนวน 33 จุด

2. การศึกษาขั้นตอนและวิธีการปลูกส้มโอพันธุ์โกใน ต.เมะมาวี อ.ยะรัง จ.ปัตตานี

จากการลงพื้นที่สำรวจภาคสนามเพื่อศึกษาขั้นตอนและวิธีการปลูกส้มโอพันธุ์โกของเกษตรกรในตำบลเมะมาวี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พบว่า มีแหล่งต้นพันธุ์ที่ซื้อจากแหล่งขายภายในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการเตรียมต้นพันธุ์ก่อนการปลูกลงดิน 4-5 เดือน โดยการปรับสภาพพื้นที่ก่อนการปลูก ความลึกของหลุมที่ใช้ในการปลูก 20x30 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างต้นและแถว 6x7 เมตร ปุ๋ยที่ใช้ในการรอกันส่วนมากเป็นปุ๋ยเคมีผสมปุ๋ยอินทรีย์ การให้ปุ๋ยในระยะเจริญเติบโตแล้วนั้นส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ที่อัตรา 300-500 กรัมต่อต้น ใส่ 3-4 ครั้งต่อปี แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกนั้นส่วนมากใช้การเจาะบ่อบาดาล นิยมจะรดน้ำทุกวัน วิธีที่ใช้ในการให้น้ำนิยมใช้การติดตั้งระบบน้ำแบบสปริงเกอร์ (Mini sprinkler) เกษตรกรมักจะไม่ขยายพันธุ์ต่อ เนื่องจากเสียค่าใช้จ่ายและปลูกเพื่อรอผลผลิตเท่านั้น การดูแลรักษาหลังการเก็บเกี่ยวมีการตัดแต่งกิ่ง และมีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์หลังการตัดแต่งกิ่ง พบโรคยางไหลมากที่สุด แมลงที่พบมากที่สุด คือ หนอนเจาะผล เกษตรกรจะใช้ฟอสเฟตและโมโนโครโตเฟตในการป้องกันโรคและแมลง การเก็บเกี่ยวจะใช้วิธีการดูผลโดยใช้กรรไกรตัด จะเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ผลผลิตมากที่สุดประมาณ 80-100 ผลต่อต้นต่อปี โดยมีพ่อค้ามารับซื้อในสวนราคาขายส่วนใหญ่อยู่ที่ราคา 60 บาทต่อกิโลกรัม จากการสอบถามเกษตรกรที่ได้ผลผลิตต่อต้นสูง ส่วนหนึ่งมาจากการดูแลรักษา หมั่นให้น้ำ ให้ปุ๋ย และป้องกันโรคและแมลง

3. ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการปลูกส้มโอ

เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นต่อการปลูกส้มโอดังนี้ต้องการให้เกิดการส่งเสริมอย่างชัดเจน ดังนี้

3.1 การปลูก มีระดับความคิดเห็นเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) การเตรียมการปลูก (2) การให้ปุ๋ย (3) การเก็บเกี่ยว (4) การเตรียมพันธุ์ปลูก (5) การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช (6) การพรวนดิน (7) การปลูกลงดิน โดยเกษตรกรให้ความสำคัญมากที่สุดด้านการเตรียมการปลูก เนื่องจากเป็นขั้นตอนการปลูกที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพต้องดำเนินการปลูกที่ถูกต้อง จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกส้มโอพันธุ์โกที่มีผลผลิตสูง ได้แก่

เกษตรกรรายที่ 1 2 8 11 15 16 17 21 26 และ 32 พื้นที่เพาะปลูกมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบเหมาะสมสำหรับการปลูกส้มโอ พันธุ์โก ส่วนเกษตรกรที่มีผลผลิตต่ำ ได้แก่ เกษตรกรรายที่ 3 4 5 6 7 9 10 12 13 14 18 19 20 22 23 24 25 27 28 29 30 31 และ 33 เป็นพื้นที่ทำนามาก่อน สภาพเป็นดินเหนียว พื้นที่ที่น้ำขังจึงไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกส้มโอพันธุ์โก เช่น พื้นที่ที่มีน้ำและ ช่วงออกดอกหรือช่วงออกผลอ่อนก็จะร่วง เป็นต้น บางพื้นที่ก็อาจจะแก้ไขปรับพื้นที่ให้ระบายน้ำดี เช่น การยกทรง ซึ่งต้นพันธุ์ส้มโอพันธุ์โกที่ดี ระบบรากจะต้องสมบูรณ์ แข็งแรง จึงจะให้ผลผลิตที่ดี

3.2 การตลาด เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) การจัดจำหน่าย (2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (3) การพัฒนาตราสินค้า เกษตรกรให้ความสำคัญมากที่สุดด้านการจัดจำหน่าย เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอพันธุ์โกไม่มีความรู้ด้านการตลาด คือ ไม่ทราบว่าผู้บริโภคอยู่ที่ไหนหรือขายที่ไหนถึงจะได้ราคาดี

3.3 การกำหนดราคา เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) วิธีการตั้งราคาที่สูงเน้นต้นทุน (2) วิธีการตั้งราคาโดยเน้นความต้องการของผู้ซื้อ (3) วิธีการตั้งราคาโดยเน้นคู่แข่ง

3.4 การหาช่องทางการจัดจำหน่าย เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) การขายสินค้าให้ผู้ค้าปลีก (2) การขายสินค้าให้ผู้ค้าส่ง (3) การขายสินค้าให้ผู้บริโภค

3.5 การส่งเสริมการตลาด เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) การส่งเสริมการขาย (2) การโฆษณา (3) การประชาสัมพันธ์

3.6 วิธีการส่งเสริม มีความคิดเห็นในระดับมากเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ (1) การสาธิต (2) การฝึกอบรม (3) การส่งเสริมตัวต่อตัว (4) สื่อออนไลน์ (5) การบรรยาย นอกนั้นมียกระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง

จากผลการศึกษาที่ได้สามารถสรุปแนวทางของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอพันธุ์โกที่มีผลผลิตสูงและผลผลิตต่ำตามราคาขาย ได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

1. เกษตรกรที่มีปริมาณผลผลิตสูงและขายได้ราคาสูง มีเพียง 2 ราย คือ รายที่ 21 และ 32 จากข้อมูลพบว่าเกษตรกรรายที่ 21 มีพื้นที่ 4 ไร่ 1 งาน ส่วนเกษตรกรรายที่ 32 มีพื้นที่ 4 ไร่ จำนวนต้นทั้งหมด 35-40 ต้น (8-10 ต้น/ไร่) มีอายุประมาณ 5 ปี และ 8 ปี มีรูปแบบการปลูกเชิงเดี่ยว ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย สภาพพื้นที่เป็นที่ราบ ต้นพันธุ์ที่ใช้ปลูกซื้อจากแหล่งขายภายในหมู่บ้าน ใช้ระยะเวลาในการเตรียมต้นพันธุ์ 4-5 เดือน มีการไถพรวนดินก่อนการปลูก ความลึกของหลุม 20x40 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างต้นและแถว 6x8 เมตร จะใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ อัตรา 300-500 กรัม/ต้น/ครั้ง จำนวน 3-4 ครั้ง/ปี การให้น้ำใช้การเจาะบ่อบาดาล จะติดตั้งระบบน้ำแบบโปรยน้ำ (Mini sprinkler) โดยจะรดน้ำทุกวัน มีการตัดแต่งกิ่ง และใช้เครื่องจักรในการกำจัดวัชพืช มีการใช้ถุงรีเมยในการห่อผล การดูแลรักษาหลังการเก็บเกี่ยวมีการตัดแต่งกิ่งและใส่ปุ๋ยอินทรีย์ โรคที่พบ คือ โรคยางไหลและโรคใบแก้ว ใช้ฟอสเฟตทิลในการรักษาโรค แมลงที่พบ คือ หนอนขนอบ ใช้โดเมทโฮเททในการกำจัดศัตรูพืช เก็บเกี่ยวช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม โดยใช้กรรไกรตัด วิธีสังเกต คือ การดูมวลจำนวนผลผลิต 80-100 ผล/ต้น/ปี และขายได้ในราคากิโลกรัมละ 80 กับ 100 บาท โดยมีพ่อค้ามารับซื้อในสวน

2. เกษตรกรที่มีปริมาณผลผลิตสูงแต่ขายได้ราคาต่ำ มีเพียง 7 ราย คือ รายที่ 1 2 8 11 16 17 และ 26 รายที่ 21 และ 32 จากข้อมูลพบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ 2-3 ไร่ (6-17 ต้น/ไร่) มีอายุประมาณ 4-15 ปี มีรูปแบบการปลูกพืชแซม ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทรายและดินเหนียวปนทราย สภาพพื้นที่เป็นที่ราบ ต้นพันธุ์ที่ใช้ปลูกโดยส่วนใหญ่จะขยายพันธุ์ด้วยตัวเอง ใช้ระยะเวลาในการเตรียมต้นพันธุ์ 6-7 เดือน มีการไถพรวนดินก่อนการปลูก ส่วนใหญ่จะปลูกใช้ความลึกของหลุม 20x30 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างต้นและแถว 6x7 เมตร ส่วนมากจะใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ อัตรา 300-500 กรัม/ต้น/ครั้ง จำนวน 3-4 ครั้ง/ปี การให้น้ำใช้การเจาะบ่อบาดาล จะติดตั้งระบบน้ำแบบโปรยน้ำ (Mini sprinkler) โดยจะรดน้ำทุกวัน ส่วนมากไม่มีการขยายพันธุ์ต่อ เนื่องจากปลูกเพื่อให้ผลผลิตเท่านั้น มีการตัดแต่งกิ่ง ใช้เครื่องจักรในการกำจัดวัชพืช มีการใช้ถุงรีเมยในการห่อผล การดูแลรักษาหลังการเก็บเกี่ยวมีการตัดแต่งกิ่งและใส่ปุ๋ยอินทรีย์ โรคที่พบโดยส่วนใหญ่ คือ โรคยางไหลและโรคแคงเกอร์ ใช้ฟอสเฟตทิลและ โดเมทโฮเททในการรักษาโรค แมลงที่พบ คือ หนอนเจาะผลและผีเสื้อมวนหวาน ใช้เมทาโมดิฟอสในการรักษาศัตรูพืช เก็บเกี่ยวช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม โดยใช้กรรไกรตัด วิธีสังเกต คือ การดูมวลจำนวนผลผลิต 60-100 ผล/ต้น/ปี และขายได้ในราคากิโลกรัมละ 50-60 บาท โดยมีพ่อค้ามารับซื้อในสวน

3. เกษตรกรที่มีปริมาณผลผลิตต่ำแต่ขายได้ราคาสูง มีเพียง 5 ราย คือ รายที่ 4 14 19 23 และ 33 จากข้อมูลพบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ 2-4 ไร่ จำนวน 4 ราย และ 10 ไร่ จำนวน 1 ราย จำนวนต้นทั้งหมด 20-50 ต้น และ 150 ต้น (10-15 ต้น/ไร่) มีอายุประมาณ 3-6 ปี จำนวน 4 ราย และ 15 ปี จำนวน 1 ราย ส่วนมากมีรูปแบบการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ลักษณะดินเป็นดินเหนียว สภาพพื้นที่เป็นที่ราบ ต้นพันธุ์ที่ใช้ปลูกโดยส่วนใหญ่จะขยายพันธุ์ด้วยตัวเอง ใช้ระยะเวลาในการเตรียมต้น

พันธุ์ 4-5 เดือน มีการไถพรวนดินก่อนการปลูก ส่วนใหญ่จะปลูกใช้ความลึกของหลุม 20x30 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างต้นและแถว 6x6 เมตร ส่วนมากจะใช้ปุ๋ยเคมี อัตรา 300-500 กรัม/ต้น/ครั้ง จำนวน 3-4 ครั้ง/ปี การให้น้ำใช้การเจาะบ่อบาดาล จะติดตั้งระบบน้ำแบบโปรยน้ำ (Mini sprinkler) โดยจะรดน้ำอาทิตย์ละครั้ง ส่วนมากมีการขยายพันธุ์ต่อ มีการตัดแต่งกิ่ง ใช้เครื่องจักรในการกำจัดวัชพืช มีการใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ในการห่อผล การดูแลรักษาหลังการเก็บเกี่ยวมีการตัดแต่งกิ่งและใส่ปุ๋ยอินทรีย์ โรคที่พบโดยส่วนใหญ่ คือ โรคยางไหลและโรคใบแก้ว ใช้โดเมทโรเซทในการรักษาโรค แมลงที่พบคือ หนอนขอนใบ ใช้โมโนโครโทพอสในการกำจัดศัตรูพืช เก็บเกี่ยวช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม โดยใช้กรรไกรตัด วิธีสังเกตคือ การดูผล จำนวนผลผลิต 30-60 ผล/ต้น/ปี และขายได้ในราคากิโลกรัมละ 50-80 บาท โดยมีพ่อค้ามารับซื้อในสวน

4. เกษตรกรที่มีปริมาณผลผลิตต่ำและขายได้ราคาต่ำ มีมากถึง 20 ราย คือ รายที่ 3 5 6 7 9 10 12 13 15 18 20 22 24 25 26 27 28 29 30 และ 31 จากข้อมูลพบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ 2-6 ไร่ จำนวน 19 ราย และ 15 ไร่ จำนวน 1 ราย (7-24 ต้น/ไร่) มีอายุประมาณ 3-20 ปี ส่วนมากมีรูปแบบการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ลักษณะดินเป็นดินเหนียวและดินร่วนปนทราย สภาพพื้นที่เป็นที่ราบ ต้นพันธุ์ที่ใช้ปลูกโดยส่วนใหญ่ซื้อจากแหล่งขายภายในหมู่บ้าน ใช้ระยะเวลาในการเตรียมต้นพันธุ์ 2-3 เดือน มีการไถพรวนดินและหว่านปุ๋ยคอกก่อนการปลูก ส่วนใหญ่จะปลูกใช้ความลึกของหลุม 20x30 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างต้นและแถว 6x6 เมตร ส่วนมากจะใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ อัตรา 300-500 กรัม/ต้น/ครั้ง จำนวน 3-4 ครั้ง/ปี การให้น้ำใช้การเจาะบ่อบาดาล จะติดตั้งระบบน้ำแบบโปรยน้ำ (Mini sprinkler) โดยจะรดน้ำอาทิตย์ละครั้ง ส่วนมากไม่มีการขยายพันธุ์ต่อ เนื่องจากปลูกเพื่อให้ผลผลิตเท่านั้น มีการตัดแต่งกิ่ง ใช้เครื่องจักรในการกำจัดวัชพืช มีการใช้ถุงรีเมย์ในการห่อผล การดูแลรักษาหลังการเก็บเกี่ยวมีการตัดแต่งกิ่งและใส่ปุ๋ยอินทรีย์ โรคที่พบโดยส่วนใหญ่ คือ โรคยางไหลและโรคใบแก้ว ใช้ฟอสเอทิลในการรักษาโรค แมลงที่พบ คือ หนอนเจาะผล ไม่มีการใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันศัตรูพืช เก็บเกี่ยวช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม โดยใช้กรรไกรตัด วิธีสังเกต คือ การดูผล จำนวนผลผลิตส่วนใหญ่อยู่ที่ 30-40 ผล/ต้น/ปี และขายได้ในราคากิโลกรัมละ 50-60 บาท โดยมีพ่อค้ามารับซื้อในสวน

จากข้อมูลกลุ่มเกษตรกรข้างต้น เกษตรกรที่ต้องการให้ผลผลิตมีคุณภาพดีควรใช้รูปแบบ การปลูกเชิงเดี่ยวไม่ควรปลูกแซมกับพืชชนิดอื่น ไม่เป็นที่ลุ่มน้ำขังหรือมีความลาดชัน เนื่องจากส้มโอพันธุ์บูโกเป็นพืชที่ต้องการน้ำมากแต่น้ำจะต้องไม่ท่วมขัง ลักษณะดินควรเป็นดินร่วนปนทราย ใช้ต้นพันธุ์ที่ซื้อจากแหล่งขายภายในหมู่บ้าน มีการไถพรวนดินก่อนการปลูก ความลึกของหลุม 20x40 เซนติเมตร ระยะห่างระหว่างต้นและแถว 6x8 เมตร จะใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ อัตรา 300-500 กรัม/ต้น/ครั้ง จำนวน 3-4 ครั้ง/ปี ให้น้ำทุกวันโดยจะติดตั้งระบบน้ำแบบโปรยน้ำ (Mini sprinkler) มีการตัดแต่งกิ่งและใช้เครื่องจักรในการกำจัดวัชพืชเรื่อย ๆ มีการใช้ถุงรีเมย์ในการห่อผลทำให้ผลส้มโอพันธุ์บูโกสวยงามมีคุณภาพ การดูแลรักษาหลังการเก็บเกี่ยวมีการตัดแต่งกิ่งและใส่ปุ๋ยอินทรีย์ และแนวทางโดยส่วนใหญ่ที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรด้านการตลาด เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอพันธุ์บูโกไม่มีความรู้ด้านการตลาด คือ ไม่ทราบว่าผู้บริโภคอยู่ที่ไหนหรือขายที่ไหนถึงจะได้ราคาดี ดังนั้นเราควรส่งเสริมทางด้านสื่อออนไลน์เพราะในสังคมยุคปัจจุบันปฏิเสธไม่ได้ว่าสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์เป็นอย่างมาก ถ้ามีการส่งเสริมการขายที่ทันสมัยมากขึ้นก็เกิดทางเลือกที่หลากหลายแก่เกษตรกร และควรจัดการอบรมแบบกลุ่ม หากมีการจัดอบรมเกษตรกรสามารถซักถามข้อสงสัยได้และเมื่อเกิดการตั้งคำถามที่หลากหลาย เกษตรกรจะได้รับรู้ว่ามีปัญหาเกี่ยวกับส้มโอพันธุ์บูโกจะมีแนวทางในการแก้ปัญหาที่แน่นอน และยังได้รับแนวทางในการปลูกเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพจึงเป็นแนวทางที่นักส่งเสริมควรพิจารณา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรในพื้นที่

1) ควรส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกส้มโอพันธุ์บูโกในพื้นที่ให้มากขึ้น โดยการประชาสัมพันธ์และอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร

2) ควรส่งเสริมให้กลุ่มผู้ผลิตมีการแปรรูปส้มโอพันธุ์บูโก เพื่อเกิดการจำหน่ายที่หลากหลายและทันสมัยมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลผลิตและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไปอาจเพิ่มมิติด้านต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษาครั้งต่อไป มีความครอบคลุมและสมบูรณ์กว่างานวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. (2553). *ลักษณะและสมบัติของกลุ่มชุดดิน*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2563 จาก https://www.ddd.go.th/www/lek_web/
- กรมพัฒนาที่ดิน. (2555). สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2563 จากกรมพัฒนาที่ดิน.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์: https://www.ddd.go.th/www/lek_web/web.jsp?id=18906
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2563 จาก สื่อเกษตรครบวงจร: https://www.doe.go.th/km_list.php?Cat=REd4ckh2WmsxTnhYY1lhCG9EWTU0Zz0
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2563 จาก สื่อเกษตรครบวงจร https://www.doe.go.th/km_list.php?Cat=NUFsdE16OUduQVJoVWJJVXZBb1VYQT0
- จรินทร์ บุญญาภาพ. (ม.ป.ป.). *การประเมินความถูกต้อง*. สืบค้นเมื่อ ธันวาคม 15 2563 จาก <http://www.sveng.rmutk.ac.th>
- ฐปณีย์ ทองบุญ. (2558). *การวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตส้มโอพันธุ์ทับทิมสยามในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน*. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2564 จาก <https://www.doe.go.th/research/showthread.php?tid=1447&pid=1465>
- ไทยตำบล ดอท คอม. (ม.ป.ป.). *ข้อมูลตำบลเมะมาวี อำเภอยะรัง ปัตตานี*. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2563 จาก <http://www.thaitambon.com/tambon/941010>
- นริสา มะแซ จินดา ขลิบทองและพงศ์พันธุ์ เจริญทรัพย์ (2555). *ความต้องการการส่งเสริมและการผลผลิตส้มโอพันธุ์ปูกู่ในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.กรุงเทพฯ.
- สุรฉัตร ศรีลับซ้าย. (2551). *ส้มโอ*. สืบค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2564 จาก http://eto.ku.ac.th/neweto/e-book/plant/tree_fruit/fruit27.pdf
- สำนักงานเกษตรอำเภอยะรัง. (2555). *ประชากร*. สืบค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <https://www.pattani.kapook.com/ยะรัง>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปัตตานี. (2555). *ส้มโอ*. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2563 จาก <https://www.m-culture.go.th/pattani/main.php?filename=index>